

Каратаев, 1199

Джаубаланы
Хусей

ШУУУЛДАЙДЫЛА
НАРАТЛА

Къарачай-Черкес Республикасынын
Маданият Министрлигинин
Тиражы 1000 экз.

Джаубаны

Хусей

Шуулдайдыла наратла

(НАЗМУЛА)

СТАВІОПОЛЬ КИТАБ БАСМА
КЪАРАЧАЙ-ЧЕРКЕС БЕЛЮМ
ЧЕРЧЕССК—1971

МАМЫРЛЫКЪГЪА
- АЛГЪЫШЫМ

КЪАЗАУАТХА
- КЪАРГЪЫШЫМ!

ДЖЕРНИ ДЖАРЫГЪЫ

(Поэма)

РЕВОЛЮЦИЯНЫ МУЗЕЙИНДЕ

Мен, эркин къралны
Бир джаш адамы,
Келиб къарайма музейге:
Борчланган эдим
Революцияны
Хар затын иги билирге;

Талпыб тураем,
Хар неге къараб,
Бир оюм этиб кетерге,
Джюрегимдеги
Тюзлюк иннетни
Кючлюден кючлю этерге.

Кёрдюм мен мында
Хорлам сауутну,
Кёрдюм зорлукъну ёлюгюн —

Халкъгъа тийиучю
Сыбыртхыланы,
Патчахны къанлы ёмюрюн.

Кёрдюм дагъыда
Ол зор дунияны
Эм джаханимин, ачысын —
Петропавловский
Деген къаланы
Мазаллы къара ачхычын...

Аны кёргенлей,
Башха музейге
Бёлюнлюб эсим, акъылым,
Къараны тюл да,
Джарыкъ иннетни
Юсюнден келди айтырым.

Кёзюме ачыкъ
Кёрюнлюб къалды
Ленинни джылы къарамы,
Насыб оноула
Джазыб туруучу
Аны огъурлу къаламы.

Ол къалам, бизге
Джангы джол бичиб,
Эски джолланы бузгъанды,

Хар бир миллетге
Толу эркинлик
Берирге деб да джазгъанды.

Ол кюнден бери
Кърал ишледе
Кърал ююшлюдю Къарачай, —
Таулу джашайды,
Совет джашауну
Джылыуун сезе, ангылай...

Огъурлу къалам!
Кёрген адамны
Джюрегин, кёлюн джарыта,
Сен сакъланаса,
Уллу Ленинни
Ёлюмсюзлюгюн таныта.

Сен, эм багъалы,
Сыйлы саугъача,
Энтда турлукъса сакъланыб,
Сени кёрюрге
Кёбле келелле,
Узакъ джерледен атланыб...

Къара ачхыч а
Нек сакъланады,
Не ишге шагъат болады!

Бир иги затча,
Ол бу музейде
Не ючюн орун алады!

Иги уа тюлдю,
Сыйсыз белгиди,
Ёзге, турса да сыйсызлай,
Ол да Тюзлюкню
Ёлмезлигине
Къалыб кетгенди шагъатлай.

Не ючюн десенг,
Ол къара ачхыч,
Тюзлюкню аллын тыялмай,
Эркин оюмну
Джарыкъ нюзюрню
Тузакъда тунчукъдуралмай,

Историяны
Аякъ тюбюне
Атылыб къалгъан ёлюкдю —
Тюзлюк ёлюмсюз
Болуб турурлай,
Аллай шагъат да керекди.

Аллай шагъат да
Керекди бизге,
Хар нени тюзюн билирге,

Тар дуня бла
Эркин дуняны
Тенгleshдириб да кёрюге.

Биз ол себебден
Историяны
Талай бетине къарайыкъ, —
Къара ачхычлы
Зорлукъ дуняны
Хорлагъанланы сыйлайыкъ.

БИРИНЧИ АЯЗ

Тийиб темир къадаулагъа,
Къара ачхыч зынгырдайды,
Тюрме эшик, джан алгъанча,
Эрши тукъум джызылдайды.

Къарт къарауул сымарлайды,
Не этеди кюрешчи деб, —
Бу эшикни ол джанында
Олтурады джаш Радищев.

Терслейдиле, джакъчыса деб
Сен унукъгъан къауумлагъа,
Кирит салыб турадыла
Таза, эркин оюмлагъа.

Ёзге ала бойсунмайла
Не патчахха, не тарлыкьгъа:
Джаш джюрекде кьайнайдыла,
Кьаршчы тууб артыкьлыкьгъа.

Ол нюзюрню элтирге деб
Джарлылагъа, элчилеге,
Аязчыкь да кьыйын кюнде
Кёл этеди тюзлюкчюге;

Терезеге кесин уруб,
Бу зорлукьгъа бек чамлана,
Кече-кюн да шуулдайды,
Джел болургъа хазырлана.

Петербургдан Москвагъа да,
Андан ары эл-элге да
Джолоучуду ол аязчыкь,
Джолоучуду джер-джерге да.

Ол барады, Эресейде
Хар нени да сезе, кёре,
Унукьдургъан терсчилеге
Халкь атындан налат бере.

ДЕКАБРНЫ ДЖЕЛИ

Тийиб темир кьадаулагъа,
Къара ачхыч зынгырдайды,

Тюрме эшик, джан алгъанча,
Эрши тукъум джызылдайды....

Декабрны кърлы джели
Шорбатлада шош сарнайды, —
Кенг майданда кър ызланы
Юсю бла учхалайды.

Беш джигитни тар тузакъда
Мыртазакъла бек сакълайла, —
Асмакъчыла кенг майданда
Беш асмакъны хазырлайла.

Беш джюрекде бирча иннет
Бегигенди ёмюрлюкге:
«Биз излеген Тюзлюк ёлмез,
Биз кесибиз ёлгенликге!»

...Ма, майданга бешеуленни
Келтирелле, сюрюб алгъа, —
Табигъат да халек тукъум
Чамланады ма ол халгъа.

Къозгъалыуну джукълатмагъыз
Деген кирик къобады джел,
Къобады джел!
«Ол — Муравьев, бу — Бестужев,
Ол — Рылеев, бу — Каховский,
Ол а — Пестель!» —

Деб, боранлаб, адамланы
Джюреклерин кьозгъайды джел,
Бу бушууну хапар эте,
Эресейни аулайды джел.

ИЙИЛЕДИЛЕ ТЕРЕК БАШЛА

Тийиб темир кьадаулагъа,
Къара ачхыч зынгырдайды,
Тюрме эшик джан алгъанча,
Эрши тукъум джызылдайды...

Джыйырма бир петрашевчи
Акъ кебинле кийибдиле:
Ёлюм азаб салыннганын
Барысы да билибдиле.

Билибдиле барысы да
Халкъ ючюн джан берликлерин,
Ала ачхан сыйлы джолну
Энтда кёбле келликлерин.

...Ма, сюелиб кьабыргъагъа,
Джашла ёлюм сакълайдыла,
Зор дуняны тюз кёзюне
Бюгюлмейин къарайдыла.

Биледиле Антонелли
Сатлыкъны да ышаргъанын,

Ышарса да, кызбай джюрек
Гыб-гыб эте къарагъанын...

Джюйюсханла, кирпилениб,
Чюйюрелле мыйыкъларын,
Сакълайдыла мурдарла да
Къасапчылыкъ буйрукъларын.

Алай а ол джаналгычла,
Кёлтюрмейин кир къолларын,
Джерге-джерге иедиле
Джерлеб тургъан шоккларын:

Патчах бююн, сокъураныб,
Ол буйругъун джангыртханды, —
Джелден боран чыгъарыгы
Аны тамам къоркътханды.

...Ссылкагъа барадыла
Петрашевчи ёхтем джашла,
Ызларындан сый берелле,
Джерге ийиле, терек башла.

ХАУА ТЮРЛЕНЕДИ

Тийиб темир къадаулагъа,
Къара ачхыч зынгырдайды,
Тюрме эшик, джан алгъанча,
Эрши тукъум джызылдайды...

Тарлыкь бла кийик джорукь —
Экиси да эзеу-эзеу
Тюз иннетни — халкь иннетни —
Буадыла кёзюу-кёзюу.

«Къымылдама, къанат керме,
Тунчукьдуруб къоярыкъбыз:
Джарлылагъа ёкюл болсанг,
Джанынг саулай соярыкъбыз!» —

Деб терслик бла джаныуарлыкь
Билейдиле азаупарын,
Чернышевский а, бей салмайын,
Чемерлейди джазгъанларын.

Аны джарыкъ оюмлары,
Халкъгъа излей эркинликни,
Тар, къарангы тузакьда да
Белгилейле этилликни.

Ала джууаб бередиле
Зорчулагъа: «Огламазсыз,
Халкъда хауа тюрленеди,
Энди кёбге чыдамазсыз!»

джыйылады кюч

Тийиб темир къадаулагъа,
Къара ачхыч зынгырдайды,

Тюрме эшик, джан алгъанча,
Эрши тукъум джызылдайды...

Бедербетле, бек ашыгъыб
Энтда зорлукъ кѣргюзюрге
Александр Ульянову
Элтедиле ёлтюрюрге.

Ол да къаршчы къобхан эди,
Къоратайыкъ азабны деб,
Биз азатлыкъ табарыкъбыз,
Гимикдирсек патчахны деб...

Айхай, мурат толмай къалыб,
Тюшгенди да сууукъ къолгъа,
Буз джюрекли мыртазакъла
Элтедиле ахыр джолгъа...

Езге бюгюн анга ёлюм
Буюрса да, фасыкъланыб,
Халкъны аллында зорлукъ кеси
Терсленеди, ачыкъланыб.

Бюгюн тюзлюк излегенни
Ассала да асмакъчыла,
Ол ёлюмде аджалларын
Кѣредиле патчахчыла.

«Керек кюнде табылырла
Бизни кибик энгда оила!» —
Деб айтханын Александрны
Эштиб джуртда миллионла,

Урунганла талпыйдыла
Тюзлюк иште бирлеширге —
Майна, төлю бир төлюге:
Сёз береди кюреширге:

«Саша, ийнан, кюрешуню
Нюр чырагъын алыб сенден, —
Деб бир кърнаш бир кърнашха
Ант этеди джюрегинден, —

Джашаууму ол сен тутхан
Сыйлы ишге берирме мен,
Биз хорламчы болур ючюн,
Тюз джолланы излерме мен!»

Джаш Ленинни быллай ангы
Кенгден кенгнге джайылады, —
Сагъышлада, оюмлада
Халкъны кючю джыйылады.

...Ма, арадан кёб джыл ётуб,
Биягъы эшик джызылдайды, —

Тюз иннетли уланланы
Этда тузакъ «къучакълайды».

Къучакълайды суугъу бла,
Къан эмиучю тарлыгы бла,
Джюйюсханны джуглугъундан
Кёчюб къалгъан зарлыгы бла.

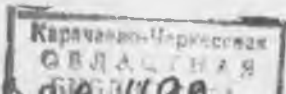
Бир тёлюню бир тёлюге
Этген анты, нюзорую уа
Джангырады, джангырады,
Къаллыкъ тюлдю юзюлюб а!

Артыкълыкъны аллында ол
Шежде къыпа чырт билмейди, —
Бугъоуладан, тузакъладан
Кючлюдю да, бюгюлмейди!

БОРАНБИЛГИЧ

Тийиб темир къадаулагъа,
Къара ачхыч зынгъ:рдайды,
Тюрме эшик, джан алгъанча,
Эрши тукъум джызылдайды...

Къуджур шошлукъ, сейир шошлукъ
Кючлсгенди тегерекни,
Тынчылыкъ бермей, не эсе да,
Ол къозгъайды хар джюрекни.

Джазгъан сёзю ашхылыкъны
Айырыуда бола сюзгюч,
Бюгюн мында олтурады
Максим Горький—Боранбилгич.

Бу шошлукъну магъанасын
Биледи ол, ангылайды:
Артыкълыкъгъа къаршчы иннет
Халкъ джюрекде боранлайды!

Алайды адет: шошлукъ болса,
Ызы бла боран къобар,
Бийликни да минарасы
Тамыры бла аууб къорар!

Олтурады Боранбилгич
Иннетине бек ийнамлы,
Ол боранны чакъырады,
Къозгъасын деб дун-духияны!

ТЮЗЛЮКГЕ ТЫЙГЪЫЧ ДЖОКЪ
Джол усталыкъ этесе деб
Эллилеге, ишчи халкъгъа,
Патчахчыла Ленинни да
Келтирелле тар тузакъгъа.

Алай умут этедиле,
Халкъ башчысыз къаллыкъды деб,

Къозгъалыугъа тюрме азаб
Энтда кишен саллыкъды деб.

Мыртазакъла кыйсыкъ-мыйсыкъ
Къарайдыла джаш джигитге,
Бу къабыргъа аны чыртда
Бошламаз деб эркинликге.

Къарайдыла, сезалмайын
Джашны кючюн, онглулугъун,
Билмейдиле зор дуняны
Ол айтханча оюллулугъун.

Сезмейдиле не оюмла
Джарашдыра атлагъанын,
Кеси мында тургъанлыкъгъа,
Кючю халкъда сакъланнганын.

Эй, бу адам, джаш болса да,
Тюз иннетди ёресине —
Саулай Джерни джарсыулары
Сыйыныбды джюрегине.

Къара ачхычлы артыкълыкъгъа
Къаршчылыкъны джыйыб бирге,
Ол Боранны хазырлайды,
Патчахлыкъны сибирирге.

Джаш болса да, тутхан иши
Бек уллуду, тюлдю гитче—
Ол Боранды, ол Тюзлюкдю,
Алагъа уа джокъду ёлче!

Зорчу къауум, туралмазса
Тар тузакъгъа Боран джыйыб,
Ол къобады, къозгъалады,
Къайда, кёрчю аллын тыйыб!

БОРАН

Ма, терсликге къаршчы къобуб,
Боран къаты боранлайды,
Титирете, тебиндире,
Эресейни тазалайды!

Ариулайды эски джуртну
Азабладан эм бушуудан,
Кючю къайнаб, джер-джерге да
Джол салады ол, шуулдаб;

Къанлы, джахил джорукъланы
Хапчюк этиб сибиреди,
Тузакъланы оюб, чачыб,
Кёкде букъу ийиреди.

Къобхан боран, тюзлюк боран
Артыкълыкъланы кюйдюреди,

Насыб бла эркинликни
Джарыкъ кюнюн тийдиреди!

ДЖЕРНИ ДЖАРЫГЪЫ

Зорлукъ дуняны
Хорлагъанлагъа
Сый бере, эте бюсюреу,
Биз историяны
Талай бетине
Къарадыкъ, эсге тюшюре.

Революцияны
Тюзлюк бораны
Къурутуб патчах джорукъну,
Энди музейге
Атыб турабыз
Къара ачхычын зорлукъну.

Ол кюнден башлаб,
Джангы джашаугъа
Табханбыз джангы ачхычны,
Андан кюч алыб,
Мийикден мийик
Этебиз хорлам басхычны.

Ол сейир ачхыч
Ишленмегенди
Киритге неда кюбюрге,

Ол сакъланмайды
Музей юйледе,
Джашырылмайды бир джерге;

Не сатылмайды,
Не тас болмайды,
Чексизди аны файдасы,
Ол бизни джюрек
Иннетибизди —
Уллу Ленинни саугъасы!

Ол ачхыч бизде
Хар миллетге да
Тенглик, къарнашлыкъ бергенди,
Насыб джашауну,
Ашхылыкъланы
Эшигин кенгиге кергенди.

Огъурлу ачхыч —
Ленинчи иннет —
Къураб бирикген Союзну,
Уруб, сууутуб,
Кёб джабдыргъанды
Душманда джутлукъ ауузну.

Ол Антантаны
Азауларын да,
Ууатыб, джерге кёмгенди,

Кыйын кёзюде
Джукъланыб кьалмай,
Къарыудан тола билгенди.

Ол чапаевчи
Къылычла бла
Джауланы туураб тургъанды,
Ол фрунзечи
Оюмла бла
Таб чабыуулла къургъанды:

Щорсчу, лазочу
Джигитлик бла
Аскерин алгъа элтгенди,
Дагъыда кёбде
Таукеллик бла
Джунчуу тенгизден ётгенди.

Уллу Ата Джурт
Къазауатда да
Сыналыб бизде ол бирлик,
Совет къралны
Къадар миллети
Этгенди уллу тирилик.

Сермешуледе
Джан-къан аямай,
Кёб адам махтау табханды:

Орус аскерчи —
Батыр Матросов —
Дзотну ёшюн бла джабханды;

Таулу илячин —
Къасай улу да—
Елгенди тамам джигитлей,
Фашист юзюкге
Аджал келтире,
Къалгъанды джуртха кертилей;

Испанлы джаша —
Рубен Ибаррури —
Волганы джаудан къоруулай,
Сыйлы урушда
Джанын бергенди,
Керти ленинчи уланлай;

Малгарлы джигит —
Деу Кантария —
Байракъ такъгъанды рейхстагга...
Хар миллетден да
Джашла кюрешде
Турмагъандыла чырт артха.

Аланы алгъа
Учундуруучу
Ленинчи иннет болгъанды,

Ол ачхыч бла
Саутланган халкъ
Хорлам да, сый да алгъанды.

Энтда аны бла
Биз мамырлыкъда
Ачабыз насыб къваланы,
Саулай дуняда
Биринчи болуб,
Аулайбыз чексиз аламны.

Аны кючюнден
Къарыу табабыз,
Хорланмазлыкъды халкъыбыз,
Ма ол ачхычды
Коммунизмге
Тамал салдыргъан шартыбыз.

КЪАРШЧЫЛЫКЪНЫ АУАЗЫ

Бизни эркин джуртда джашау
Насыблыды, бек дамлыды,
Аны халкъы бирча джарыкъ
Нюзюрлюдю, байрамлыды.

Алай а ол къайгырады
Бютеу джерни инсанына,
Къыйналады кёб къралда
Халкъны осал хыйсабына;

Къаршчы туруб капиталны
Джоругъуна-тузагъына,
Къайгъырады джарлы халкъны
Зор дуняда азабына.

Къыйналады, эштиб анда
Къара ачхычны зынгырдаун,
Тюрме эшикни, джан алгъанча,
Эрши тукъум джызылдаун.

Къарачыгъыз асылыкъны
Бу бедишли шартларына—
Байлы-бийли къауумланы
Кечилмезлик затларына:

Майна, Чомбе Лумумбаны
Джаны саулай сойгъан кибик,
Мартин Кингни джюйюсханла
Тюзлюгю ючюн джойгъан кибик,

Израиль да джесир болгъан
Арабланы термилтеди —
Капиталны эмчек джашы
Джаныуарлыкъ кёргюзтеди.

Майна, негр коммунистни —
Уинстонну — мурдар юзюк,
Тутмакълыкъда кёб инджитиб,
Сокъур этиб ийген кибик,

Индонезчи джаллатла да
Къырадыла, ачуланыб,
Коммунистле деген атны
Багъалатхан алчыланы.

Майна, Вьетнам чегетледе
Джукъланмайды уруш оту,
Неонацизм Бонн джанында
Кёлтюреди кир хамхотун.

Къытайда да маочула,
Буралсакъ деб тюзню терсге,
Бош дыгалас этедиле,
Юрген кибик джелге маске.

Майна, ёхтем Гримауну
Франкист джыйын, ит къанлыча,
Бугъоуладан бошламайын,
Джанын алыб къойгъаныча,

Глезосну да тутадыла
Сыбыртхылы тар тузакъда,
Азау билеб къарайдыла
Анга сатлыкъ мыртазакъла...

Эштемисиз, энтда анда
Къара ачхыч зынгырдайды...
Теодоракис, бой салмайын,
Биягъынлай джыр джырлайды.

Ол джырлайды тар тюрмеде
Эркинликни эркин джырын,
Ётгюр ауаз дун-дунягъа
Джол салады, хауа джырыб.

Къатылады джюреклеге
Аны сейир, уллу кючю —
Къанатлы джыр, къанат кериб,
Кюрешеди тюзлюк ючюн!

Тутмакълыкъда олтурса да
Грецияны деу Микиси,
Азатлыкъда тепсейдиле
Аны ёхтем «Сиртакисин»...

Ол макъамла къаршчылыкъны
Боран боллукъ аязыдыла,
Тюз иннетни тунчукъмазлыкъ,
Хорланмазлыкъ ауазыдыла!

НАСЫБНЫ КЮСЕЙДИ ДЖЕР

Глобусну къолгъа алыб,
Джан аурутуб къарайма мен,
Бир-бир джерде бизден кериде
Джарсыуланы санайма мен.

Къолумдагъы, глобус болмай,
Болгъан кибик Джерни кеси,

Сагъышлагъа синггенме мен,
Анга кетиб саулай эсим.

Эх, келеди зорлукъ бюгюб
Тургъанланы къучакъларым!
Ух, келеди зорлукъ этиб
Тургъанланы чанчакъларым!

Джарсыулу Джер, джарсыуларынг
Ма бизге да джарсыудула,
Къууанчларынг—къууанчдыла,
Бушууларынг — бушуудула.

Ол себебден къыйналабыз,
Хар нени да сезе сенде,
Ол себебден къайгъырабыз,
Дагъан бола джетген кюнде.

Болушабыз хаман сеннге,
Инджиуюнге джан аурута,
Биз кёребиз тюз иннетни
Башлагъанын боранлата.

Бир бораннга бирикдире,
Ол джыяды халкъ къарыуну, —
Сен сакълайса уллу Ленин
Тамал салгъан къозгъалыуну!

* * *

Аплай кьозгъалыу
Болур ишексиз,
Зорлукъну уруб кьаушатыр,
Дун-дунияда да
Къара ачхычланы
Музей юйлеге быргъатыр.

Ол заманда уа
Эркин негр да—
Миллионладан биреулен —
Ма мен келгенча,
Келир музейге,
Келир насыблы юйюрден.

Кёрюр ол анда
Хорлам сауутну,
Кёрюр зорлукъну ёлюгюн...
Бютеу дуния
Бирге байрамлар
Джангы, ленинчи ёмюрюн!

1968—69 дж.

АНАГЪА

(Беллада)

I.

Туугъан джуртун алайсыз да
Джаны кибик суйген таулу —
Аны ташын, агъачын да
Багъалата билген таулу

Сени алгъанлы эки къатха
Сезимлирек болгъан эди,
Ата джуртха тауусулмаз
Суймекликден толгъан эди.

Ол къараса кёзлеринге, —
Кёре эди джуртну кёгюн,
Тура эди ол чууакъ кёк
Суйююмю бла кёгюн тёгюб.

Чырайында кёре эди
Тауларыны сейирлигин,
Къарамында — кюн джылыуну,
Тау хауаны кирсизлигин.

Къылыгъында кёре эди
Джамагъатны сыйын, сырын,
Ауазында эште эди
Заманыны джарыкъ джырын...

Сен таулуну джашаууна
Кирген эдинг тау джуртуча,
Ол насыбын табхан эди,
Кюсеб тургъан умутуча...

II.

Ёзге, уруш башланды да,
Джолгъа чыкъды бир кюн эринг,
Душманладан сакъларгъа деб
Джаны кибик суйген джерин.

Кетди, кетди... Ызына уа
Къайталмады... Къагъыт келди...
Сени эринг къазауатда
Джурту ючюн джанын берди.

Ол кюн анга джашчыкъ тууду...
Сен, толтуруб аманатын,
Сабийине ат атадынг —
Ёлген эрни ёлмез атын.

Къысыб аны бауурунга,
Тюрсююне къараб турдунг,
Юй иенги энин-шартын
Джашчыгъында санаб турдунг:

Кёрдюнг аны кёзлеринде
Атасыны джигитлигин,

Кёкюрекде — таула кибик
Ёхтемлигин, бёгеклигин.

Кёрдюнг аны къарамында
Тюз иннетни, адамлыкъны,
Атасында джуртха болгъан
Кертиликни, тазалыкъны...

Эринг сеннге, сабийин тюл,
Джуртун кьоюб кетген кибик,
Сау дуняны барын сеннге
Ол аманат этген кибик,

Къучакъладынг джашчыгъынгы,
Анача тюл, мамырлыкъча,
Джер джюзюню тёлюсюне
Джан аурутхан аналыкъча.

III.

Андан бери ненча айны,
Ненча джылны ашырдыкъ биз,
Андан бери къалай уллу
Ёсюм алдыкъ, джангырдыкъ биз,

Аталыкъ да, аналыкъ да
Эте билиб джашчыгъынга,
Керти улан ёсдюргенсе,
Тюбетгенсе насыбына.

Белни къаты кысыб, ана,
Сен солдатча кюрешгенсе,
Бушууланы, кыуанчны да
Джурт бла тенг юлешгенсе...

Андан бери джамагыатынг
Ненча зауукъ, насыб кёрдю,
Кёб уланнга къатын алды,
Кёб кызын да эрге берди.
Джашил джазла кёб оздула,
Акъ чакъдыра балийлени,
Джаш анала эркелсте
Джангы туугъан сабийлени.

Кёб тюрлениу, кёб ашхылыкъ
Болду бизде, кёб суу саркъды...
Келининг да бир алаMAT,
Бир къаракёз джашчыкъ табды...

IV.

Энди хаман кыойнунгдагы
Туудугъунгу эркелете,
Сау дуняда алгышланы
Эм игисин анга эте,

Бек кыайгырыб, джан аурутуб
Ийнакылайса, сакъ элтесе, —

Сен кьойнунгда, сабийни тюл,
Мамырлыкьны джюрютесе.

Шеит болгъан таулунга сен
Къалыб кетиб кеп-кертилей,
Кьойнунгдагы туудукъ бла
Сюелесе эскертмелей.

Джуртунга да, эринге да
Керти къалгъан таулу ана,
Эскертмени аллындача,
Сени аллында тобукълана,

Баш урама сенде болгъан
Тазалыкъгъа, адамлыкьгъа,
Сенде болгъан аллай уллу,
Кьудретли аналыкьгъа!

КЪАРЧАНЫ ДЖУРТУНДА

Эртде-эртде Тебердиде
Болгъан кийик табигъатны
Мен кёзюме кёргюземе,
Тенгleshдире эки затны.

«Тенгleshдире» дегеними
Этмечигиз сиз хыликке,
Мен айтайым джахилликни
Бойсунганын кертиликге.

Бурун Къарча, кёрюб мында
Бюртюклени чакъгъанларын,
Къарагъанды аллахына,
Кёкге джайыб къалкъаларын.

«Тейри берди», — деб нартыбыз
Табыннганды джерге, суугъа,
Мен а кёрдюм табигъатны
Баш ургъанын урунуугъа.

«Тейри берген» кийик джерки
Джахилликден этиб кери,
Октябрны джарыкъ кюню
Узатханды нюрюн бери.

Узатханды тау халкълагъа
Насыбны эм эркинликни,

Миллетлени кьарнаш этиб,
Орнатханды ол тюзлюкню.

«Тейри берди», — деб тургъанды
Бурун Кьарча, алдаб дини.
Октябрны кючю берди
Ма бизге уа Тебердини.

Тебердини юсюне да
Ол бергенди урунууну,
Джангыртырча джахилликден
Къалыб тургъан джерни, тауну.

Андан бери кюч къайнайды
Биригиуню тауларында,
Таш эрийди эркинликни
Табхан халкъны къолларында.

Турчу, Кьарча, сен кёрюнгден,
Бир кьарачы нарт джеринге!
Эслеймисе, ол джашнайды,
Тюбеб джангы ёмюрюне.

Кёремисе, кийик джолну
Ауушдурду сыйдам асфальт,
Къобанлада ГЭС-ле ишлеб,
Тюрленнгенди мында сыфат.

Эштемисе, азан таууш
Кетиб кялыб «ол дунягъа»,
Туудукъларынг тынгылайла
Тамашалыкъ радиогъа.

Кёремисе, тау кюшладан
Мийик чыгыб, самолетла
Учадыла ары-бери,
Тёбен кяла боз булутла.

Эштемисе атылгъанны —
Джангы Доммай ишленеди!
Къарт назланы башы бла
Джангы межам кёрюнеди.

Илму джолгъа чыкъгъандыла,
Къарча, сени туудукъларынг,
Ала кери атхандыла
Джахилликни азабларын.

Тиширыу да алгъын кибик
Джашырмайды бет тюрсюнюн —
Кёремисе таулу кызны
Кран бла салгъан юйюн!

Къаяланы дорданларын
Тешедиле уланларынг,
Ала ача биледиле
Табигъатны тахсаларын.

Нарт джуртунгда джангы джашау
Джерсингенди, хорлам ала,
Тар тауларынг болгандыла
Хурмет кьонган насыб кьала.

«Тейри берген» кибик тюлдю
Табигьатны сейирлиги,
Аига келбет, нюр кьошханды
Совет халкьны джигерлиги.

Аллахха тюл, Октябргьа
Табынабыз, Кьарча, ма биз:
Кьууанчны да, насыбны да
Ол бергенди бизге кемсиз.

СОЛДАТНЫ ДЖАЗЫ

(Баллада)

Москвада Революцияны ара музейни залларыны биринде юсюне джашил карандаш бла талай тизгин джазылган блокнот кыагытчыкь кесине эс белдюреди. Аны кичи политрук Хаджи-Мурат джазганды, тукьуму белгисизди. 1942 джыл Дон сууну айланчында кьаты урушлада джаралы болуб, еле турганлай, ахыр сёзлерин джазганды. Мен ёсюб келген тёлюню джашауу, насыбы ючюн джан береме, дегенди джигит улан.

Ма ол Хаджи-Муратха аталады баллада.

1.

Бир ананы джашы эди
Хаджи-Мурат,
Башхалача, ол да, этиб
Ашхы мурат,

Окьургъа да, ишлерге да
Талпый эди, —
Мамырлыкьда джашауу бек
Татлы эди.

Ол насыбны сезе эди
Къалгъанлача,
Эркин джуртда эркин ёсген
Уланлача.

Ма бизнича, сингиб сейир
Сезимлеге,
Къарай эди кёкде турна
Тизгинлеге.

Сюе эди джашил джазны
Акь балийин,
Чууакь кёкню чексизлигин,
Кёк дарийин.

Сюймеклиги, джазгъы кюнча,
Таза эди,
Бир къызчыкъгъа ичги сёзюн
Джаза эди...

Сюе эди ол тюзлени
Эм таулананы...
Хаджи-Мурат джашы эди
Бир ананы.

II.

Ма энди уа... Эх, энди уа
Кеси джокъду, барды джазы —

Джан бергенди бир кюн джашил
Къалам бла былай джазыб:

«Совет халкъны насыбы ючюн
Елеме мен. Хаджи-Мурат».
Энди ма ол къагъытчыкъны
Ара музей сакълаб турад.

Джурт сакълайды акъ къагъытда
Джашил бла джазылгъанны —
Кыйын кюнде халкъгъа солдат
Саугъа этген джашил джазны.

Кеси суйген джазгъы кюнню,
Булбул джырны бизге теджеб,
Фашистле бла сермешиуде
Ол болгъанды керти геджеб.

Джан бергенди, тукъумун да
Белгили этмей, сый излемей,
Тегейлиме, неда ётгюр
Малкъарлыма, лакма демей.

Кеси кибик солдатланы,
Джаш тенглени арасында
Джан бергенди ёхтем сууну —
Рахат Донну джагъасында.

Елгенди ол сыйлы Донну
Биз суйюучю шошлугъу ючюн,
Октябрны халкъларыны
Азатлыгъы, шохлугъу ючюн.

Елгенди ол... Къарнаш късбыр
Гюлле бла къучакълайды,
Дон да анга рахатлыкъны
Елмез джырын шош джырлайды...

Музейге уа хар бир халкъдан
Келечиле келедиле —
Акъ къагъытда ма ол джашил
Джазыуланы кeredиле.

Хаджи-Мурат кьойгъан сыйлы
Къагъытчыкъны мен да кердюм,
Адамлагъа: «Къарачайлы
Джаш джазгъанды муну», — дедим.

Сора, алайдан кеталмайын,
Сагъышланыб бираз турдум,
Кезюм бла керюб, кесим
Сейир затха шагъат болдум:

Чырпа бёрклю бир тюркменли,
Кириб келиб ол музейге:

«Тюркменлиди Хаджи-Мурат», —
Деди къарай келгенлеге.

Бир кесекден татарлы да
Былай айтды джёнгерине:
«Махтау эм сый татар джашны
Алай ёле билгенине!».

Андан сора чеченли да,
Ногъайлы да къарадыла —
Ол уланны кеслеринден
Чыкъгъан джашха санадыла...

III.

Бир ананы джашы эди
Хаджи-Мурат,
Башхалача, ол да, этиб
Ашхы мурат,

Талпый эди, устаз, алим
Болалсам деб,
Кенг аламда джулдузлагъа
Чыгъалсам деб.

Талпый эди, ма бизнича,
Хар неге да,
Сюйгенине, насыбына
Тюберге да...

Езге бир кюн джанын берди,
Джурт кьоруулай,
Нюзюрю да кьалыб кетди
Джашил джазлай.

Кьалыб кетди сеннге, меннге
Дамын бере,
Таугьа, тюзге, мамырлыкьча,
Кьанат кере:

Джашил джазын, талпыуун да
Бизге аманат
Этиб кетди сыйлы урушда
Хаджи-Мурат.

Туугьанлыкьгьа джашы болуб
Бир ананы,
Еле билди джашы болуб
Саулай кьралны.

АНАЛАНЫ КЁЗЛЕРИ

Эм татлы джыр
Къайсы болур дуняда! —
Аналаны
Учундургъан сёзлери.
Эм джарыкъгъа
Саналгъан а не затды! —
Аналаны
Тюрсюнлери, кёзлери.

Эм джумушакъ,
Эм джылы уа неди да! —
Аналаны
Къудретли къоллары.
Ол учунуу,
Ол джарыкълыкъ, ол джылыу
Джасасынла
Аналаны джолларын.

Быллай сезим
Джюрегиме орналыб,
Джыр джазаргъа,
Назмү этерге кюсейме —
Чексиз, уллу
Магъанасын ананы
Мен Кюн бла
Тенг этерге излейме.

...Ма, олтуруб
Кюн турушда, бир ана
Сабийчигин
Эркетиб сылайды.
Добар джашчыкъ,
Ышарылыб, кьууаныб,
Анасыны
Кёзлерине кьарайды.

Джашчыкъ алкъын
Гитчечикди — бек гитче,
Айырмайды
Ийнакълагъан сёзлени.
Ол сезеди
Бюгюн джангыз бир затны —
Анга кьараб
Тоялмагъан кёзлени.

Кюлюб, джарыб,
Кьарайды ол алагъа,
Кьарагъанча
Джарыкъ Кюнню кесине —
Нюр тегеди
Анасыны кьарамы
Джандан суйген
Сабийини юсюне.

...Ма, урушла
Къызыу баргъан бир кёзюу,
Бизни джашла
Сюредиле душманны.
Боран, къобуб,
Кёкде къарны ийире,
Кюрешеди
Бузлатыргъа джан-джанны.

Ёзге джашла
Барадыла тохтамай,
Джауну сюре,
Къатлайдыла джолларын:
Аналары
Этиб ийген кийимле
Джылыталла
Джигитлени санларын.

Аналаны
Къолларыны хурмети
Уланлагъа,
Кюнча, джылыу узата,
Джауумлада,
Боранда да турады
Хаман алгъа,
Хорламлагъа атлата.

...Ма, космонавт
Къыдырады аламны,
Чексизликде,
Джангызлыкда тынч тюлдю,
Алай а ол
Бел къатдырыб учады,
Учуунда
Бек тириди, ётлюдю.

Не ючюн десенг,
Ол эштеди ананы —
Ата джуртну —
Татлы, сабыр ауазын.
Ёхтем ауаз
Талпытады мийикге,
Къоратады
Арыгъанын, маразын.

Джазгъыда кюн
Тин бергенча хар неге,
Ана ауаз да
Бизге къарыу береди —
Аны эштсек,
Джюрекдеги таукеллик,
Учаргъа деб,
Къанатларын кереди.

ЭСКЕРТМЕ

Бу эскертме этилгенди
Сослан ташдан, къадамадан,
Аууш сакълаб ёлгенлеге
Ол саугъады таулуладан.

Эскертмеге къарай келиб,
Мыдах болуб, сагъышланыб,
Мен кёзюме кёргюземе
Тау ауушда согъушланы:

Ма, къаяда бетджан салыб,
Сермешелле ёхтем джашла,
Окъдан-тобдан къызадыла
Къаялада къадау ташла.

Ачы боран, къарны элей,
Акъ джалкъасын къайырады,
Джау, сюркелиб, къачар джолун
Баууру бла айырады.

Сермешелле бизни джашла,
Бетджанлары мийик-мийик,
Къаяла да, ма ала да
Бирден къая болгъан кибик.

Душман келиб ол къаягъа
Гаккы кибик джагъылады,
Неда, джерге кёмюлгенча,
Тюбсюз ранига джыгъчылады.

Адам къанны кюсеб келген
Адам кёзден ташаяды —
Мурдарлыкъгъа къаршчы тургъан
Ёхтемликди, таш, къаяды!

Ма, чабыуул джангырады:
Кьутургъанды душман юзюк...
Ол былайдан ётергеми
Башлагъанды, мадар юзюб!

«Огъай! Огъай!» — деди солдат —
Тау джуртуму тау уланы,
«Огъай! Огъай!» — деб эштилди
Джууабы да деу къаяны.

Алай бла джуртну уланы
Душман ётмез къая болду,
Деу къая да, аскерчича,
Душманлагъа ёшюн бурду.

...Ма ол затны сыйы ючюн,
Саугъа этиб адамладан,
Биз салгъанбыз эскертмени
Сослан ташдан, къадамадан.

Биз салгъанбыз эскертмени
Ёхтемлеге, джигитлеге —
Бизге джашау, хорлам бериб,
Ёлюб кетген шейтлеге.

ГЮЛЛЕ БЛА ОКЪЛА

I.

ФРГ-ни бир кечеси.
Ай къарайды, къубулуб,
Гокка хансла джукълайдыла,
Кёзчюклери джумулуб.

Паркда джашил терекчикле,
Бир-бирине тынгылаб,
Ол шошлукъну шош тылпыуун
Турадыла ангылаб.

Бир джаш улан, джаш кызычыкыны
Къолун кысыб кесине,
Ол шошлукъча кенг насыбны
Кёргюзеди кёзюне.

Немец кызычык сагъышдады,
Татлы, сейир сагъышда,
Джашау анга кёрюнеди
Эштгенича алгъышда.

Кёкде джюзюб баргъан айча,
Бек джарыкъды нюзюрю,
Джулдузла да джанадыла,
Шагъатльжъгъа тизилиб.

Бюгюн кызычык сёз бергенди
Бу уланнга барырга,
Кыйынлыкда, зауукда да
Джашау нёгер болурга.

Танг жарыкга кесин бере
Шошлук басхан табигат,
Эки суйген бир болурга
Этилгенди бюгюн ант.

II.

ФРГ-ни бир кечеси.
Тубан эрши кьаралыб,
Къарауулла атлайдыла,
Топла кёкге аралыб.

Джукълайдыла аскерчиле,
Бир-бирине кысылыб,
Саутлары сабалары
Къатларында асылыб...

Мутхуз жаннган лампа жарык
Кёрюнеди бир юйден,
Сагыш эте олтурады
Стол джанында биреулен.

Бу алимни бу кюнледе
Бек уллуду кыйгысы,

Не джангылыкъ ачайым деб,
Къайнатады мыйысын.

«Не джангылыкъ!» — деб къарайды
Терезеден губаннга,
«Джангылыкъ!» — деб бауурундан
Сойланады тапчаннга.

Бир кесекден, ёрге туруб,
«Табарма!» — деб къозгъалды.
«Мен сейир зат чыгъарырма!» —
Деб къагъытха узалды.

Танг джарыгъын эслетмейин,
Тубан эрши басынды,
Бу шош кече тынчлыкъ буза,
Кёк да ауур ахсынды.

Уяндыла шахарчыла
Кёк ахсыннган сагъатда, —
Алим тутхан къара къалам
Ызын къойду къагъытда.

III.

Немец юйде той барады,
Эки суйген бир болуб,
Кюледиле, ойнайдыла,
Тепсеб, джырлаб, харс уруб.

«Энди, джаным, биз биргебиз, —
Деб къарайды джаш къызгъа, —
Бирге-бирге тюберикбиз
Къышха, джайгъа эм джазгъа».

Немец къызчыкъ — джангы келин—
Юйюрсюнюб турады,
Джюрекчиги, кёлтюрюлюб,
Бир сейирле урады.

«Энди кюн да экибизге
Бирге-бирге чыгъар, не,
Булбулчукъ да экибизге
Бирге-бирге джырлар, не!

Паркда бурма терекчикле
Бизни ючюн чагъарла,
Гокка хансла, баш кёлтюрюб,
Бизге джарыкъ къарарла.

Энди, джашау биз суюгенча
Къалай болмаз, джаным, не!» —
Деб къарайды джаш келинчик
Джаш эрини кёзюне.

«Биз айтханча болсун джашау», —
Деб, бир сёзню къайтарыб,
Рюмкалагъа узалдыла
Экиси да, ышарыб.

«Сиз суйгенча болсун джашау!» —
Деб тенгле да айтдыла,
Аны ючюн, ёрге туруб,
Бирге-бирге тартдыла.

IV .

Танга дери джукъламайын,
Алим этди кёб сагъыш,
Сора, джыйыб кьагъытларын,
Ол кийинди ашыгъыш.

Салыб кьара кёзлюклени,
Алыб кьара портфелин,
Джолгъа чыгъыб, джолда ашырды
Алим саулай эртденин.

Дууулдатыб кьара «Опелни»,
Талай джерге джетди ол,
Кьара кийген кьарауулла
Кёргюздюле анга джол.

Джарыкь юйде кьара столгъа
Бауурланыб, кьабланыб,
Окьа чынлы генералгъа
Кёргюздю бир затланы.

«Бек ашхыды, аламатды,
Айтханынгча эталсанг,

Джуртунг сени чырт унутмаз,
Муратынга джеталсанг, —

Деб алимни имбашындан
Эрке кьакьды генерал, —
Джарагъанны джурт унутмаз,
Ал ишинги, кьолгъа ал!».

Мюйюшдеги къара шкафдан
Къара чагъыр чыгъарыб,
Къарт генерал рюмкаланы
Зынгырдатды, ышарыб.

«Муратынга джетер ючюн!» —
Деб айтды да алгъышын,
Адетича, сир кьатды ол,
Ерге тутуб чал башын.

V.

Юйленгенле кьууанч сезе,
Кюнле, айла ётдюле,
Джазда чакъгъан терекчикле
Энди кёгет этдиле.

Эри бла юй бийчеси,
Чыгъыб джайгъы чегетге,
Зауукь эте къарайдыла
Тёгерекде келбетге.

Тамам талгын, арыгынчы
Бирге-бирге айланыб,
Суу джагъада солуйдула,
Джашил хансха сойланыб.

Джокъду къайгъы, къуру шошлукъ,
Тынчлыкъ барды джюрекде,
Джюрек кибик уюбдула
Чапракъла терекде.

Ма, бир чыпчыкъ, къуртчукъ алыб,
Уясына келеди,
Сары ауузлу балалагъа
Кюнорталыкъ береди.

Эки къолан кёбелекке,
Къанатларын шош къагъа,
Къонуб-къонуб кёредиле
Къызыл чакъгъан гоккагъа.

Чууакъ кёкде ойнайдыла
Кёгюрчюнле, тизилиб,
Бу шошлукъда шош суучукъ да
Шош барады, сюзюлюб.

Илгенерек болгъан кибик
Ерге къобуб, юй бийче
Бек къууанды, къууанчына
Болмагъанча чырт ёлче.

«Эштемисе... Къымылдады!» —
Деб къарады эрине.
«Сабийчигим, сабийчик», — деб
Сылай тийди белине.

Олсагъатдан, секириб туруб,
Ёрге чынгаб эри да,
Зангырдата шошлукъ басхан
Кёкню, сууну, джерни да:

«Меннге сабий тууарыкъды,
Сабий-ий!» — деб къычырды,
Деу къая да, «сабий-ий» деб,
Анга джууаб къайтарды.

VI.

Алим ишин башлагъанлы
Кюнле, айла ётдюле,
Чертёжлары, киритлениб,
Тахса юлеле джетдиле.

Министрле, генералла
Сынаб, тинтиб кёрдюле,
Алим ачхан джангылыкъгъа
Джол, багъа да бердиле.

Салыб къара кёзлюклени,
Алыб къара портфелин,

Алим хаман чабды джортду,
Чеге, биче этгенин.

Аны къара «Опелледе»
Джюрютдюле кёб юйге,
Къара кийген къарауулла
Киргиздиле джер-джерге.

Окъа чынлы генералла
Сыйлаб, сыйпаб турдула:
«Чыгъарыргъа!» — деб чертёжгъа
Къара пашот урдула.

«Чыгъарыргъа!» — деди алим,
Кёкюрек сылай, къууана,
Эки къара мияласы
Чууакъ кёкге уулана.

VII.

Къыш джайгъанды таугъа, тюзге
Чыммакъ, омакъ дарийин.
«Мени джашым!» — деб джаш ата,
Ёрге тутуб сабийин,

Роддомдан бир кенг арбазгъа
Чыгъарады акъыртын,
Тёгерегин алгъандыла
Джууукълары, къыз-къатын.

«Огъур бла!» — деб алгъышны
Айтадыла игисин, —
Кюн джарыкъда джууунады
Кёкню кёксюл кюзгюсю.

Ерге тутуб сабийчигин,
Ата алгъа барады,
Халкъ да, анга джолну бере,
Бир джанына турады.

Джашчыкъ, джукъну ангыламай,
Эмизигин чайнайды,
Кюню алтын, нюр таягъы
Уууртунда ойнайды.

Къобуз таууш, джылы алгъыш
Сыйлай туугъан баланы,
Къышхы кюнде гокка хансдан
Толду къойну ананы.

VIII.

Къара буруулу бир заводда
Къара цехде тишлениб,
Алим ачхан ол зат чыкъды,
Къара къурчдан ишлениб.

Къара кийген къарауулла,
Алыб аны акъыртын,

Самолетха къара къабда
Кийирдиле джашыртын.

НАТО-чула—генералла,
Табыб аллай айрымкан,
Болмаз кибик анда чыртда
Кёзю кёрлюк джан-инсан,

Сынатыргъа ашырдыла
Алим этген ол затны, —
Ачы таууш айрымканны
Титиретди, къаралтды.

Джангы бомба атылды да,
Тёгерекни сагъайтды,
Джангы туугъан сабийчикни
Илгендириб уятды.

Окъа чынлы генералла
Алгъышларын айтдыла —
Ол алимни бойнуна да
Къара саугъа такъдыла.

IX.

Озадыла кюнле, айла,
Джашчыкъ ёсюб келеди,
Талай джырчыкъ айтыргъа да
Юреннгенди, биледи.

Джангы чыкъгъан кюнню кёрюб,
Къолун созуб кюледи:
«Джылтырауукъ оюнчакъны
Беригиз», — деб тилейди.

Ата-ана, зауукъ эте,
Кёзюю-кёзюю джубана,
Джашайдыла, джашкочукъну
Ёсгенине кьюуана.

Джер джерде да кьюуандыра
Атаны эм ананы,
Ёседиле сабийчикле —
Гоккалары заманны.

Х.

Озадыла кюнле, айла,
Къара завод ишлейди,
Алим ачхан бомбаланы
Къара кюрчдан тишлейди.

Учадыла самолетла,
Къара джюкню кёлтюрюб,
Ёлюм отну шахарланы
Башы бла ётдюрюб.

Энтдя немец юйюрледе
Туадыла сабийле...

Къара терлеб ишлейдиле
Энтда фашист алимле:

Джангы туугъан хар сабийге
Бирер бомба ууланыб,
Къара чынлы генералла
Турадыла къууаныб.

XI.

ФРГ-ни бир эртдени.
Кюн тийгенди, джарыта,
Терекледе чыпчыкъла да
Башладыла джыр айта.

Ата ана келедиле,
Сабийчикни джубата,
Тахталада джашнаб ёсген
Гоккалагъа къарата.

Ючюсю да киредиле
Бир джасанган майданнга:
Халкъ турады хазырлана
Биринчи Май байрамгъа.

Майна, джангы чертежларын
Чырмаб алыб къолуна,
Ол алим да атланганды
Эртденнигиде джолуна.

Бир джанындан — ата-ана,
Сабийлерин ашыра,
Бир джанындан—фашист алим,
Къара джюгюн джашыра,

Бир-бирине джуууклашыб
Келедиле майданда...
Тохта, заман, бир кесекге,
Тохта, заман, былайда!

Бу джашкочукъ бир къарасын
Ол алимни кёзюне,
Ата-ана кёз джетдирсин
Аны къара джюгюне.

Тохта, заман, бу фашистде
Мурдарлыкъны гирешдир,
Сау дуняны ириятын
Къулагъына бир эштдир!

Ёлюм отну джанлат, заман,
Мамырлыкъны джолундан,
Джанлат аны ойнай келген
Сабийчикни аллындан!

Эштдир, заман, сен мурдаргъа
Бухенвальдны набатын,

Хиросиманы кьазауатха
Бериб тургъан налатын!

Эштдир анга Вьетнамдагъы
Кюйген элни джылаун,
Урушлада ёлген джашны
Анасыны сарнауун!

Эштдир, заман, сен мурдаргъа
Нюрибергни терслеуюн,
Кёргюз озгъан урушланы
Унутулмаз дерслерин!

Эштдир анга Москваны
Байрам кюнде салютун,
Кёргюз анга мамырлыкъны
Хорланмазлыкъ сауутун!

БАЙРАКЪ БЛА ЧЫРАКЪ

**Кёремисиз
Къызыллыгъын байракъны,
Джарыкълыгъын
Бу ленинчи чыракъны!**

**Ала хаман
Турлукъдула ма алай,
Бири къызыл,
Бири джарыкъ болгъанлай!**

**Не ючюн десенг,
Унутулмаз сыйлы къан,
Джурту ючюн
Джанын берген хар инсан!**

**Не ючюн десенг,
Мутхуз болмаз тюз иннет,
Аны сыйлар
Джер джюзюнде хар миллет!**

ТЕНГИЗ

Тенгиз, чайкъалыб,
Тылпыу юреди
Биягы кёкге-хауагъа.
Толкъун толкъунну
Кёллендиреди,
Элтеди нюрлю джагъагъа.

Тенгиз адетин
Тутуб келеди,
Къурутмай кеси тамалын,
Толкъун толкъуннга
Къарыу береди,
Береди джюрюр амалын.

Тенгиз джашауду,
Толкъун адамды,
Туудугъун алгъа уулагъан,
Толкъунлу тенгиз
Мени халкъымды,
Бир-бирин тутхан, сыйлагъан.

КЪАЛАЙ УНУТУР!

Кавказ таулада
Джити аркъала,
Бугьой суулада
Чыммакъ шоркъала,
Чынгыл ауушла
[Кюrtle юзюле],
Хауада къушла
Сабыр сюзюле,
Минги тѣппени
Булут сюрююю,
Аны, джайылыб,
Кѣкде джюрююю,
Бурма чегетни
Эртденниги нюрю,
Булутлу кюнню
Къызыл ингири,
Джайлыкѣда малчы
Айта орайда,
Урунуу салгъан
Келбет алайда,
Къая джитиде
Бѣгек джугьутур —
Сизни бир кѣрген
Къалай унутур!

БИЗДЕ АДЕТ АЛАЙДЫ

(Д ж ы р)

Таула башында кюн таякъла
Ойнайла, ойнайла,
Чегет кьойнунда акъ шоркъала
Кёз алдай кьайнайла —
Бизде джашау да ма алайды:
Халкъ джарыкъ джырлайды,
Тар ёзенледе кенг насыбны
Джолунда атлайды.
Къая таракъла кёк булутну
Тарайла, тарайла,
Джашил талада акъ кьайынла
Назлагъа кьарайла —
Бизде адет да ма алайды:
Шохлукъда джашайбыз,
Къарнаш миллетле бир юйюрге
Ёсебиз, джашнайбыз.
Тау джайлыкъланы гокка хансла
Джасайла, джасайла,
Терекле, джуртха келбет сала,
Башларын булгъайла —
Бизде адет да ма алайды:
Хар адам, хар киши
Ариу этерге суйген джуртун
Кьошады юлюшюн.

НАРАТЛА

(Д ж ы р)

Ой, эсге тюшюрте
Партизан джашланы,
Сый бере, булгъайла
Наратла башларын...
Наратла, наратла,
Къарачай наратла,
Алгъынлай турасыз,
Субайлай, омакълай!

Урушну аллында
Биз къараб кёргенча,
Джашланы окъладан
Сакълагъан кюндеча,
Наратла, наратла,
Къарачай наратла,
Алгъынлай турасыз,
Субайлай, омакълай!

Бителиб къазауат
Къалдыргъан джарала,
Къобанда боркъулдай
Мамырлыкъ шоркъала, —
Наратла, наратла,

Къарачай наратла,
Алгъынлай турасыз,
Субайлай, омакълай!

Эжиуню тохтатмай,
Ой, бешик джырлагъа,
Сюймеклик ийнарла
Этдире къызлагъа,
Наратла, наратла,
Къарачай, наратла,
Алгъынлай турасыз,
Субайлай, омакълай!

ДЖАНГЫЗ МЕНИ СЮЕДИ

(Д ж ы р)

Мени элимде таулу кыызчыкь
Джашайды, джашайды,
Эх, джаз башында джангы чакъгъан
Джанкъозча джашнайды.
Тынчлыкъсыз этиб, ол джашладан
Бошайды, бошайды,
Чырт биреуге да эс бёлмейин
Тургъаннга ушайды.
Кыызчыкь джюрюген джолну кёбле
Атлайла, атлайла,
Бир къауумла да, письмо джазыб,
Джууабын сакълайла,
Алай а бары, не эсе да,
Онгмайла, онгмайла:
Джигит джашланы джюреклерин
Тынчлыкълы болмайла.
Аны юсюнден этиб тюрлю
Оюмла, оюмла,
Башха элчини сюе болур
Дейдиле адамла,
Киши билмейди кыызчыкъны уа
Джюрегин, джюрегин,
Саулай элинде джангыз мени
Джаныча сюйгенин.

КЕЧЕ ДА, КЮН ДА...

(Д ж ы р)

Экибиз суююучю
Чегет тюзде
Чакъдыла биягы
Чыпчыкъкёзле.

Ала да, менича,
Сакълайла сени,
Ашыгыб санайла,
Ой, кюнлени!

Экибиз суююучю
Эки джулдуз
Аллынга къарайла,
Болмай мутхуз.

Ала да, менича,
Сакълайла сени,
Ашыгыб санайла
Кечелени!

Экибиз суююучю
Тау джолчукъ да
Алгынча турады
Алайчыкъда.
Ашыгыб, тансыкълаб,
Сакълайды бизни, —
Ол джолчукъ тюбетир
Экибизни!

ДЖАНГЫ АЙ

Джулдуз кюйюз мийик-мийик,
Джангы ай да, кылыч кибик,
Булутланы белден кесе,
Бек жарыйды отдан эсе.

Булутланы «туураб» бошаб,
Бери чыгыб мутхуз чекден,
Наным керген кыашха ушаб,
Ышарады манга кёкден.

ДЖАНГЫ ДЖЫЛ

Омакъ болуб, акъ болуб,
Игиликге джакъ болуб,
Унутулмаз чакъ болуб,
Мамырлыкыгъа сакъ болуб,
Джетиб келеди Джангы джыл!

Онглулугъу хакъ болуб,
Халкъым алчы халкъ болуб,
Тюзлюк бизге шарт болуб,
Хаты илму хат болуб,
Джетиб келеди Джангы джыл!

Кенгнге джайыб къулачын,
Саугъа этиб къууанчын,
Бен ашыгъыб хар юйге
Юйлю болуб кирирге,
Джетиб келеди Джангы джыл!

Джашатырма шохлукъда,
Зауукъда эм токълукъда,
Деб нюзюрюн билдире,
Чомартлыгъын сездире,
Джетиб келеди Джангы джыл!

Космос болуб джолубуз,
Айгъа джетиб къолубуз,

Ише бизни адамла
Этиб джангы хорламла,
Джетиб келеди Джангы джыл!

Къарыу бере джуртума,
Кёкню джети къатына
Ий деб энтда къушланы—
Къызла бла джашланы—
Джетиб келеди Джангы джыл!

Уруш оту джукъланыб,
Тынчлыкъ джашау сакъланыб,
Къууанырлай джамагъат,
Джашнасын деб табигъат,
Джетиб келеди Джангы джыл!

ТАУЛУНУ АЛГЫШЫ

Джашауубуз
Алгышлыкъды, сейирликди,
Насыбыбыз
Кюннге тюлдю, ёмюрлюкдю,
Хар кимге да
Ашхылыгъы татырлайды,
Алгышланы
Джюрегингден айтырлайды.
Джангы джылда
Алыб къолгъа алгыш аякъ,
Ма бу айтхан
Сёзлерими башдан аякъ
Мен атайма
Октябрны хурметине,
Ленин бергек
Оюмуна, иннетине,
Октябрны джарыкъ
Кюню тийиб турсун,
Ол тебдирген
Джюрегибиз тебиб турсун!
Халкъым турсун
Энтда алай, хорлаучулай,
Джашнаб баргъан
Къралына оноучулай!
Космосда да

Онглугу оңгу болсун,
Хар заманда
Къууанчлы эм тойлу болсун!
Алгъа бара
Партияны джолу бла,
Ол ишлейди
Акылы эм къолу бла
Коммунизмни
Насыб юйюн юлгюлюкге,
Къалгъанла да
Тюбер кибик игиликге.
Ол хыйсабы,
Ол джюрюшю къурумасын,
Джашау чархы
Чырт артына бурулмасын!
Къарыууна
Башха къарыу джеталмазлай,
Душманла да
Чырт душманлыкъ эталмазлай
Болуб барсын,
Баргъаныча, Аскерибиз,
Мамырлыкъда
Байынырча бай джерибиз!
Джангы джыл да
Берекетли, дамлы болсун,
Джуртда джангы
Хорламланы аллы болсун,

Саулукълу да,
Борбайлы да этсин бизни,
Бу алгъышла
Толур джолну элтсин бизни!
Мен тартама
Октябрны байрамы ючюн,
Аны халкъым
Тутхан сыйлы байрагъы ючюн!

* * *

Джарыкъ, сыйдам
Бола барлыкъ джолубуз,
Огъур бла
Келсин Джангы джылыбыз!
Къары бла
Келсин, келсин кюню бла,
Нюрюбюзге
Нюр къошарыкъ нюрю бла.
Тохтатмайын
Октябрь берген джюрюшюн,
Ёмюрлеге
Къошсун насыб юлюшюн.
Болуб Джуртда
Хорламланы кюзгюсю,
Берекетин,
Къарыуун да кёргюзсюн.

Ол, Ленинни
Иши кирик, хорласын,
Ашхылыгы
Аманлыкны онгласын:

Хар бир чагы
Къоюб ызын, белгисин,
Джер юсюнде
Тюз иннетни бегитсин!

Джангы джылны
Къары кирик тазалык
Табсын энди
Хар къайда да адамлык!

Джангы джылны
Джазы кирик бир келбет
Табсын энди
Тюз иннетли хар миллет!

Джангы джылны
Джайы кирик джашнауну
Табсын дуня,
Табсын зауук джашауну!

Джангы джылны
Къачы кирик мелхумлук

Табсын халкъым,
Табсын энтда онглулукъ!

Эй, Джангы джыл
Болсун огъур башламлы,
Ракеталы
Болсун, болсун хорламлы!

Кенг къулачын
Джайыб, алгъа атласын,
Хар ишин да
Мамырлыкъгъа атасын!

САБИЙЛЕГЕ
КЪОНАКЪГЪА

КЕЛГЕНДИЛЕ
ДЖОМАКЪЛА

РАХАТЛЫКЪНЫ БЕЛГИСИ

Омакъкъуйрукъ, акъкъанат
Чыпчыкъ кёкде айланад,
Чёмелтаякъ бурулады,
Ары-бери джол салады.

«Рахатлыкъны белгиси», —
Дейди анга халкъ кеси:
Сабийлени джубанчыды,
Уллуланы къууанчыды.

Юй башында, шорбатда
Къонуб тургъан сагъатда,
Мамыр джырла джырлайды, —
Аны аты къалайды!

МЕН УУЧУМА

Печ башында сойланыб,
Кюндюз татлы джукълайма,
Кече уугъа айланыб,
Юйде мюрзеу сакълайма.

Мен шыкъыртсыз, акъыртын
Тешиклеге къарайма,
Кирпик къакъмай, джашыртын
Бир налатны марайма.

Ол, юрениб хатагъа,
Машокланы тешеди,
Ёрлеб кетиб табхагъа,
Сауутлагъа тюшеди.

Мени джити кёзлерим
Аны дженгил кёрюрле,
Аузумдагъы мизлерим
Кереклисин берирле.

НЮРЛЮДЮЛЕ, ТЮРЛЮДЮЛЕ

Кертмелеге ушайдыла,
Тюрлюдюле,
Фатегенсиз джанадыла,
Нюрлюдюле.

Орамлада, юйледе да
Тюбейдиле,
Къарангыны бир джанына
Силдейдиле:

Кечелени кюнча джарыкъ
Этедиле —
Барыбызны кёлюбюзге
Джетедиле.

Сыйдамдыла, ариудула
Бир да кемсиз...
Была неле болгъанларын
Билемисиз!

ИЛМУНУ КЕГЕТИ

Сау дунягъа белгили,
Башхалагъа юлгюлю
Болур кибик халкъыбыз,
Барды сейир затыбыз.

Акъыл бла илмуну,
Джигерликни, фахмуну
Кегетиди ол кеси,
Табды, бекди хар неси.

Къуллукъ эте адамгъа,
Учуучанды аламгъа.
Кёб тахсаны ачханды,
Айгъа сыргъа такъгъанды.

Муну атын билирге,
Тюз джууабын берирге
Базгъан энди сёз алсын,
Кесин, эсин сынасын.

КЕКДЕ ДЖЮЗЮУЧЮ

Ол, ёргеден ёрге чыгъа,
Къанатларын сабыр къагъа,
Тау хауада терк джюзеди,
Садакъ кибик сюзюледи.

Бойнун созуб, джити къарай,
Бир зат кёрсе кёкден марай —
Къанатларын джумуб бирге,
Ташча келиб тюшер джерге.

ТУМ-КЪАРАЧЫКЪ

Хансчыкълада алаша,
Чапракъ тюбге джараша,
Тау сыртлада битеди,
Къачха бишиб джетеди,
Татлы суудан толады,
Тум-къарачыкъ болады,
Мынчакъчыкъгъа ушайды,
Адам суююб ашайды.

БАШЫ ТАРАКЪЛЫ

Узун аякълы,
Башы таракълы,
Сары къулакълы,

Ачы тамакълы
Къычырды тангнга,
Уян деб санга.

ОМАКЪ КЪОНАКЪ

Чапракъсыз, ийнели,
Эркелете тау джели,
Этекчигин кенг кериб,
Джай да, къыш да кёгериб,
Битиученди мийикде,
Къаялада эм тикде.
Джыл башында къууанчха,
Сохталагъа джубанчха
Школгъа болуб ол къонакъ,
Джасанады бек омакъ.

КЪУРЧМА, ТАДЖАЛМА

Мен къурчма, таджалма
Хансланы джюльорге,
Оракъдан маджалма
Ишимде джюльорге.

Адамны къолунда
Джюююлдей, кериле,
Салама джолумда
Мен джассы дюрюле.

САРЫ ДЖИБЕКЛИ

Бачхада бизде,
Кёб сабан тюзде
Сары джибекли,
Узун сюекли
Болуб битеди,
Къынла этеди,
Мюрзеу башыды
Халкъда айтылуу,
Малны ашыды
Тамам татылуу.

ТАБАНЫН ДЖАЛАУЧУ

Чегетде джашайды,
Кёгетле ашайды,
Сюйгени уа балды,
Чабаргъа осалды.
Къыш кириб тешикге,
Чыкъмайды эшикге,
Табанын джалайды,
Джашауу алайды.

АКЪ БЕЛЛИ

Джазгъа чыгыб, терекчик
Кийди джашил кёлекчик,
Джасаннганды бек омакъ,
Башы — бурма, бели — акъ,

ЭГИЗЛЕ

Тик джерлени айыра,
Джигейлерин къайыра,
Ташдан-ташха секире,
Чырпыланы кемире,
Ойнайдыла эгизле,
Бирчачыкъла, семизле,
Атларын а аланы,
Сагъыш эт да, сен изле.

ТОЛКЪУНЛУМА

Ийнанмагъыз сиз, манга
Тюбсюздю деселе,
Ийнанмагъыз дагъыда,
Чексизди деселе.

Барды тюбюм, чегим да,
Алай а теренме —
Базмай эсенг кесинге,
Кирирге кёлленме.

Толкъунлума, услума,
Уллуду кючюм да,
Тюрлю-тюрлю чабакъдан
Толуду ичим да.

Хар ким билген шартым а
Не затды десегиз:
Гамайырсыз сиз туздан,
Сууумдан ичсегиз.

Къобанладан кюч алыб,
Толкъунла сюреме,
Чууакъ кёкге джангурлу
Тылпыуну юреме.

СЕЙИР КЮБЮРЧЕК

Бир сейир зат алгъанды
Атам тюкенден,
Ингир сайын биз анга
Къарайбыз бирден.

Юйюбюзде тургъанлай,
Концертге къарай,
Хоккей, футбол оюнда
Голланы санай,

Неда дуня болумдан
Хапарла эште,
Неда кёрюб хорламны
Туугъанын иште,

Энди ох деб турабыз,
Къарайбыз бирден —

Бир сэйир зат алгъанды
Атам тюкенден:

Сюеледи мюиюште,
Ушаб кюбюрге,
Ашыгъама мен анда
Кино кёрюрге.

ЧАКЪЫРАДЫЛА

Чик-чик-чик деб туруучанды,
Чархчыкъларын буруучанды,
Узун аякъ минутланы,
Къысха аякъ сагъатланы
Санай, алгъа атлайдыла,
Джолну хаман къатлайдыла.
Биреуленни урунургъа,
Биреуню да къуллугъуна,
Сохтаны уа школ таба
Чакъырадыла гузаба.

ГЫЛДЖАМЮЙЮЗ

Бизни къалын чегетледе
Тюбемейди хар къайда,
Ол турады юйюрсюнюб
Архыз бла Доммайда.

Аууз-бурун джаны бла
Ийнеклеге ушайды,
Ол да, башха малла кибик,
Ханс, чапракъ ашайды.

Мюйюзлери десегиз а—
Гылджа мылджа бурулуб,
Турадыла тѣппесинде
Шатыр кибик къурулуб.

Тамам залим джортуучугъа,
Чабыучугъа тергелиб,
Ол Северде чаналаны
Тартыучанды, джегилиб.

АЗАУТИШ

Узун тишли, азау тишли,
Бир алаша, базыкъ тѣшлю
Таша джерде бугъунады,
Мырдылада джууунады.

Тереклени шындыгында,
Къулакъланы ышбѣгында
Кюндюз джукълан туруучанды,
Кече уугъа чыгъыучанды.

Сора келиб тау сыртланы,
Табыб къыйыр бачхаланы,

Башдан-аякъ кулдалайды,
Гардошланы бушдукълайды.

Ма алайды азау тишли,
Ол алаша базыкъ тѣшлю:
Азауна базыучанды,
Джетген джерни къазыучанды.

СЕЙИР КЕМЕ

Будай сабан чайкъалады,
Сюзюледи,
Ичи бла сейир кеме
«Терк джюзеди».

Ол келеди, ызы бла
Капна къоя,
Быргъысындан машинагъа
Мюрзеу къуя.

Ишге джетсе, болуучанды
Тамам тулпар, —
Джюзле бла адамланы
Орнун тутар,

Сабанланы башдан-аякъ
Оруб атар! —
Аны уста джюрютеди
Ишчи Мухтар.

ХАТАЛЫ

Тамам хаталы,
Киштик маталлы
Джаныуарладанды.
Бууарыкъ затын
Къымсыз, джашыртын
Марагъанладанды.

Джаргъа, терекге —
Тамам мийикге
Ерлеучюледенди,
Секириб андан,
Джурну бойнундан
Сермеучюледенди.

Тырнагъы ыргъакълай,
Тиши бычакълай
Союучуладанды,
Къуйругъу чубур,
Къылыгъы гыбыр
Болуучуладанды.

ПАРАШЮТЛУ

Асламына терекледе
Джашаучуду,
Гагаракла эм чынарла
Ашаучуду.

Адам кёрсе, чынгаб, кьачыб
Башлаучуду,
Аузундагыып, кьоркьуб, джерге
Ташлаучуду.

Ол терекден чынгаб, «учуб»
Кетиучюдю,
Кьуйрукьчугьун парашютчукь
Этиучюдю.

Уясы да терекледе
Болуучанды, —
Таб джерчикде бир тешикчик
Табыучанды.

ХАПАРЧЫ

Ичин ачсанг, сёлешеди,
Сеннге тамам илешеди,
Акьыл бере, кенгешеди.

Хар бети да хапарлайды,
Бирер ишни ачыкьлайды —
Ол сейир зат ма алайды.

Андан юлюш алалмагьан,
Андан хазна джыялмагьан,
Аны шохха санамагьан

Бек джазыкъды, сокъурлайды,
Чалалмагъан чалкъылайды,
Джаралмагъан балталайды.

ДЖЫРЧЫ

Тау ёзенди къаласы,
Бугъой бузду анасы,
Джай да, къыш да джырлайды,
Къыйын джолну хорлайды.

Къыш тазады, кюзгюча,
Тазалыкъгъа юлгюча,
Джай къобады, кёбеди,
Джол тарды деб, тебеди.

Алай эте хар къуру,
Ол барады къутуруб,
Бизге ГЭС-ле къурдура,
Сууун тюзге бурдура.

Ашыгъады тенгизге,
Кючюн анга берирге,
Толкъунланыб безирге,
Кемелени сюрюрге.

КЕЛЕЧИМЕ

Мен, къайишча, сыйдамма,
Чайыр бла ташданма,
Джер-джерге да джетеме,
Халкъгъа къуллукъ этеме.

Ёзенлени ичи бла,
Къобанланы юсю бла,
Айланч-гуланч бююлюб,
Мен ётеме сюзюлюб.

Юсюм бла дуулдаб,
Тау аязча, шуулдаб,
Озадыла дюдютле —
Бир-биринден джигитле.

Джокъду мени билмеген:
Шахарлагъа, элlege
Келечилик этеме,
Сюйюмчюлюк элтеме.

ОТЛУКЪЛУМА

Чексиз кёкдю мени джолум,
Эки къанат—эки къолум,
Чыпчыкъ тюлме, анычама,
Къанат къакъмай барырчама.

ХАТАЛЫ

Тамам хаталы,
Киштик маталлы
Джаиыуарладанды.
Бууарыкъ затын
Къымсыз, джашыртын
Марагъанладанды.

Джаргъа, терекге —
Тамам мийикге
Ёрлеучюледенди,
Секириб андан,
Джурну бойнундан
Сермеучюледенди.

Тырнагъы ыргъакълай,
Тиши бычакълай
Союучуладанды,
Къуйругъу чубур,
Къылыгъы гыбыр
Болуучуладанды.

ПАРАШЮТЛУ

Асламына терекледе
Джашаучуду,
Гагаракла эм чынарла
Ашаучуду.

Адам кёрсе, чынгаб, къачыб
Башлаучуду,
Аузундагыын, кьоркъуб, джерге
Ташлаучуду.

Ол терекден чынгаб, «учуб»
Кетиучюдю,
Къуйрукъчугъун парашютчукъ
Этиучюдю.

Уясы да терекледе
Болуучанды, —
Таб джерчикде бир тешикчик
Табыучанды.

ХАПАРЧЫ

Ичин ачсанг, сёлешеди,
Сеннге тамам илешеди,
Акьыл бере, кенгешеди.

Хар бети да хапарлайды,
Бирер ишни ачыкълайды —
Ол сейир зат ма алайды.

Андан юлюш алалмагъан,
Андан хазна джыялмагъан,
Аны шохха санамагъан

Бек джазыкды, сокъурлайды,
Чалалмагъан чалкъылайды,
Джаралмагъан балталайды.

ДЖЫРЧЫ

Тау ёзенди къаласы,
Бугъой бузду анасы,
Джай да, къыш да джырлайды,
Къыйын джолну хорлайды.

Къыш тазады, кюзгюча,
Тазалыкъгъа юлгюча,
Джай къобады, кёбеди,
Джол тарды деб, тебеди.

Алай эте хар къуру,
Ол барады къутуруб,
Бизге ГЭС-ле къурдура,
Сууун тюзге бурдура.

Ашыгъады тенгизге,
Кючюн анга берирге,
Толкъунланыб безирге,
Кемелени сюрюрге.

КЕЛЕЧИМЕ

Мен, къайишча, сыйдамма,
Чайыр бла ташданма,
Джер-джерге да джетеме,
Халкъгъа къуллукъ этеме.

Ёзенлени ичи бла,
Къобанланы юсю бла,
Айланч-гуланч бююлюб,
Мен ётеме сюзюлюб.

Юсюм бла дуулдаб,
Тау аязча, шуулдаб,
Озадыла дюдютле —
Бир-биринден джигитле.

Джокъду мени билмеген:
Шахарлагъа, элlege
Келечилик этеме,
Сюйюмчюлюк элтеме.

ОТЛУКЪЛУМА

Чексиз кёкдю мени джолум,
Эки къанат—эки къолум,
Чыпчыкъ тюлме, анычама,
Къанат къакъмай барырчама.

Аякълыма, кьуйрукълума,
Буйрукъ сьйген буйрукълума,
Адам берсе буйругьуму,
Толтурама кьуллугьуму.

Джаным джожьду, отлукълума,
Джол кьоратыр умутлума,
Мадарлыма, болумлума,
Кёб адамгьа орунлума.

Сьйсенг — ары, сьйсенг — бери
{Къайсы эди сьйген джеринг!}
Бек тынчлыкълы учурурма,
Булутланы терк джырырма!

Б А Ш Л А Р Ы

Мамырлыкъгъа — алгъышым, Къазаутха — къаргъышым!

Джерни джарыгъы	5
Анагъа	31
Къарчаны джуртунда	36
Солдатны джазы	40
Аналаны кёзлери	46
Эскертме	50
Гюлле бла окъла	52
Байракъ бла чыракъ	67
Тенгиз	68
Къалай унутур	69
Бизде адет алайды	70
Наратла	71
Джангыз мени сюеди	73
Кече да, кюн да	74
Джангы ай	75
Джангы джыл	76
Таулуну алгъышы	78

Сабийлеге кьонакьгьа келгендиле джомакьла

Рахатлыкьны белгиси	85
Мен уучума	85
Нюрлюдюле, тюрлюдюле	86
Илмуну кегети	87
Кёкде джюзюучю	88
Тум-кьарачыкь	88
Башы таракьлы	88
Омакь кьонакь	89
Кьурчма, таджалма	89
Сары джибекли	90
Табанын джалаучу	90
Акь белли	90
Эгизле	91
Толкьунлума	91
Сейир кьубюрчек	92
Чакьырадыла	93
Гылджамюйюз	93
Азаутиш	94
Сейир кеме	95
Хаталы	96
Парашютлу	96
Хапарчы	97
Джырчы	98
Келечиме	99
Отлукьлума	99

Хусей Мухаджирович Джаубаев

ШУМЯТ СОСНЫ

Стихи

На карачаевском языке

104 стр. с иллюстр.

Редактор А. И. Кубанов.

Художник Г. Г. Говорков.

Художественный

редактор М. П. Бертник.

Технический

редактор З. Т. Агирбова.

Корректор М. Ю. Кубекова.

Сдано в набор 10-XII-1970 г.

Подписано в печать 5-IV-1971 г.

Формат 60x90¹/₃₂. Печ. л. 6,5.

Уч.-изд. л. 3,1. Тираж 1000 экз.

Заказ № 5834. ВУ 82533. Цена 32 коп.

Ставропольское книжное издательство, Кара-
чаево-Черкесское отделение,

г. Черкесск, ул. Ленина, 38.

Карачаево-Черкесская областная типография,

г. Черкесск, ул. Первомайская, 47.

32 кап.